

### Dennen aanplant voor orchideeën

Op Terschelling heeft Staatsbosbeheer begin dit jaar weer dennen aangeplant. Op het eerste gezicht lijkt dit onlogisch: op Terschelling wordt namelijk gestreefd naar een gemengd bos met loof- en naaldbomen. De karakteristieke dennenbossen die Staatsbosbeheer begin 1900 op het eiland aanplante zijn echter ook van groot belang voor twee bijzondere orchideeën, de Dennenorchis (*Goodyera repens*) en de Kleine keverorchis (*Listera cordata*). Het grootste aantal van de Kleine keverorchis in Nederland groeit op Terschelling en het eiland is daarmee de belangrijkste groeiplaats. De orchideeën groeien in de monotone dennenbossen zonder verdere ondergroei; in gemengde bossen zijn ze niet te vinden. Omdat de dennen allemaal tegelijk geplant zijn sterven ze ook min of meer tegelijk af, wat direct het verdwijnen van geschikte groeilocaties van de orchideeën betekent. Door jonge dennen te planten zorgt Staatsbosbeheer ervoor dat ook in de toekomst weer geschikte groeiplekken ontstaan. Dit is succesvol want dertig jaar geleden is hierin een eerste stap gezet: in de toen aangeplante stukken bos worden nu de eerste Dennen- en Kleine keverorchissen gevonden. Overigens worden stukken dennenbos ook in stand gehouden vanwege de cultuurhistorische waarde die zij hebben voor het eiland.

### Rosaceae in de Mieden

Omsingeld door Nationaal Landschap De Noardlike Fryske Wâlden in Noord Oost Fryslân liggen de Mieden. Bijna 1500 hectare natuurgebied in beheer bij Staatsbosbeheer. Een prachtig cultuurhistorisch landschap met volop variatie. Van hoog naar laag, van droog naar nat en van besloten naar open. In het gebied omhelzen drie floradistricten elkaar, het Drents district, het Noordelijk kleidistrict en het Laagveendistrict. Al deze variatie vertaalt zich in een rijke flora. Bijvoorbeeld de Rozenfamilie (Rosaceae). Al in de jaren zestig werd hier door de Friese botanicus D.T.E. van der Ploeg aandacht aan besteed in het Correspondentieblad (nr 7, 1 februari 1958, voorloper van Gorteria). Tijdens inventarisatiewerkzaamheden de afgelopen jaren is de verspreiding van een aantal bijzondere soorten uit deze familie opnieuw in kaart gebracht. Nog steeds groeit er, net als in 1958, op een aantal plaatsen de Welriekende agrimonie (*Agrimonia procera*). Bijzondere soorten wilde rozen zijn aan te treffen zoals: Beklierde heggenroos (*Rosa balsamica*), Schijnviltroos (*Rosa pseudoscabriuscula*), Schijnhondsroos (*Rosa subcanina*), Schijnheggenroos (*Rosa subcollina*) en Viltroos (*Rosa tomentosa*), naast meer algemene soorten als Hondroos (*Rosa canina*) en Heggenroos (*Rosa corymbifera*).

Opvallend ook is het voorkomen van meerdere soorten vrouwenmantels (*Alchemilla* spp.): Kale vrouwenmantel (*A. glabra*) en Slanke vrouwenmantel (*A. micans*) in de schrale graslanden en op zogenaamde Dykswallen (houtwallen) in de Mieden. Spectaculair is de (her) ontdekking van Geplooid vrouwenmantel (*A. subcrenata*). Deze werd in 2011 teruggevonden in het gebied. Het gaat hier wellicht om de enige vindplaats op dit moment van deze wonderschone plant in Nederland. Komende zomer wordt er door Staatsbosbeheer in samenwerking met FLORON en de Fryske Feriening foar Fjildbiology een excursie, gewijd aan de Rozenfamilie, georganiseerd in de Mieden.

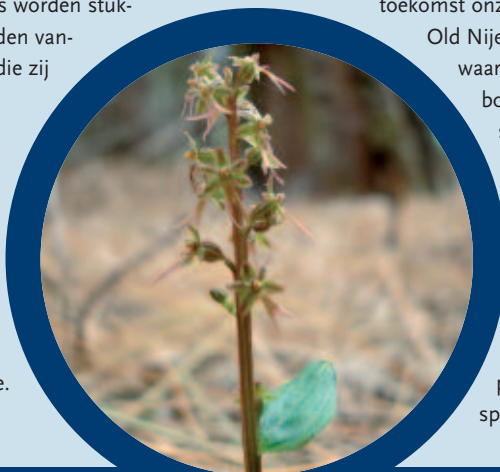
### In memoriam Old Nijeveen?

Old Nijeveen (ca 10 ha) is een langgerekt natuurgebied dat stijf ingeklemd ligt tussen intensief gecultiveerde maïsakkers en graslanden; in een laagte tussen de stuwwal van Havelte en natuurgebied De Wieden. Old Nijeveen is een laagveen pareltje met onder meer natte tot vochtige schraallanden en iets hoger gelegen heischrale delen. Omdat het buiten de EHS ligt, is de toekomst onzeker: het zou verkocht moeten worden.

Old Nijeveen heeft in de laatste 20 jaar niets aan waarde t.a.v. biodiversiteit van de flora ingeboet. De soorten die in 1990 in het natte schraalland zijn gevonden, waren in 2011 nog steeds aanwezig. Zelfs alle soorten die Waterbolk et al. in 1955 in hun verslag noemen, zijn er in 2011 nog: Blauwe knoop (*Succisa pratensis*), Gewone en Afgekorte zegge = Zwarte en Zompzegge (*Carex nigra* en *C. curta*), Kleine valeriana (*Valeriana dioica*), Pijpenstrootje (*Molinia caerulea*), Moeraspirea (*Filipendula ulmaria*), Tandjesgras (*Danthonia decumbens*) en verspreide pollen Dopheide (*Erica tetralix*).

Er zijn wel verschillen in bedekkingsgraad van soorten. Vooral valt het in 1990 volledig ontbreken van Noordse zegge (*Carex aquatilis*) op, terwijl de soort in 2011 regelmatig is aangetroffen. Misschien over het hoofd gezien? Een toename van Veenmossen (voornamelijk *Sphagnum palustre*, maar ook *S. denticulatum*) in greppels zou kunnen wijzen op zuurder worden van de greppels, mogelijk als gevolg van een toename van regenwaterinvloed.

De grote biodiversiteit heeft zeker te maken met het in het terrein aanwezige reliëf. Begin 2012 is het maaisel extra grondig verwijderd en zijn bomen naar de rand toe teruggesnoeid waardoor het reliëf weer duidelijk zichtbaar werd. "Het is opvallend hoeveel insecten je al inventariserend in Old Nijeveen tegen komt. Vliegen, kevers, vlinders en vooral sprinkhanen", zegt boswachter Kees van Eerde. Staatsbosbeheer wil dit pareltje graag verder beheren, maar of dit binnen het huidige politieke klimaat gaat lukken?



Kleine keverorchis (waarneming.nl)



Geplooid vrouwenmantel

foto: J. Huijzinga / Staatsbosbeheer